

L'istorgia dals Rumantschs

L'istorgia dals Rumantschs sco comic en la Biblioteca chantunala dal Grischun

■ (cp) L'onn 1985 han il disegnader Peter Haas ed il linguist Felix Giger survegnì l'incumbensa da la Lia Rumantscha d'elavurar l'istorgia da las Rumantschas e dals Rumantschs sco comic. L'emprim tom è cumpari l'onn 1987. Trais onns pli tard hai dà la cuntauaziun da quest project da comic ambizius che ha fatg sensaziun en tut la Svizra e ch'è avanzà ad in bestseller. Il tom 1 – in'ediziun da 15 000 exemplars publicada en tudestg ed en ils idioms rumantschs sursilvan (2500 exemplars), vallader (1500 exemplars), puter (500 exemplars) e surmiran (500 exemplars) – è stada exausta entaifer quatter mais; ina cumprova per il viv interess vi da la cultura ed istorgia rumantscha.

Ils dus toms da comic collian fatgs e figuras istoricas da la ritga istorgia rumantscha cun ina brava purziun ficziun. Il raquent plain umor en furma da comic intermediessa chaussas interessantas da l'istorgia e fa allusiuns divertentas e spiertusas al passà ed al temp preschent.

Quai che archeologs, istorichers e linguists han rimnà en entiras bibliotecas davart il tema dals vegls Rets fa pauca impressiun sin ils protagonistas dal comic, professor Sgartin e ses assistent Fermentin. Il cuntrari: Els dus han l'intenziun da scriver l'ovra fundamentala davart la vita dals Rets. In'ovra che duai traglischar sur tut las publicaziuns vertentas.

L'exposiziun mussa a maun da documents originals co che quest comic unic è sa furmà. Tranter auter vegnan preschentads material da retschertga, studis preliminars, fotografias, scenari, skizzas e natiralmain er ils originals da las paginas stampadas dal comic. La Lia Rumantscha mussa il medem mument sia produziun da comics pitschna, ma stupenta en lingua rumantscha.

L'exposiziun è ina coproduziun da la Biblioteca chantunala dal Grischun e da la Biblioteca da la citad da Losanna, la quala dat albiert a la collecziun da comics la segund gronda da l'Europa (170 000 documents).

Infurmaziun: L'exposiziun «L'istorgia

dals Rumantschs» vegn mussada supplementarmain en il rom dal Festival internaziunal da comics «BD-Fil Lausanne» dals 14 fin ils 17 da settember 2012 en il Palais de Rumine. Peter Haas vegn ad esser preschent sco giast.

Il textader

Felix Giger è naschi l'onn 1946 a Surrein/Sumvitg en il Grischun. El ha studiegia a l'Universitad da Friburg ed ha fatg il doctorat en romanistica. Giger ha lavurà sco editur e sco lector. El vala sco promotur da la lingua rumantscha da standard «rumantsch grischun» ed è stà chauradatur dal Dicziunari Rumantsch Grischun. Da l'onn 1978 fin l'onn 1990 è el stà ultra da quai redatur da la «Litteratura». En sia lavur litterara è Felix Giger il represchentant d'ina generaziun da poetas e poets rumantschs moderns. Oz viva el en Spagna.

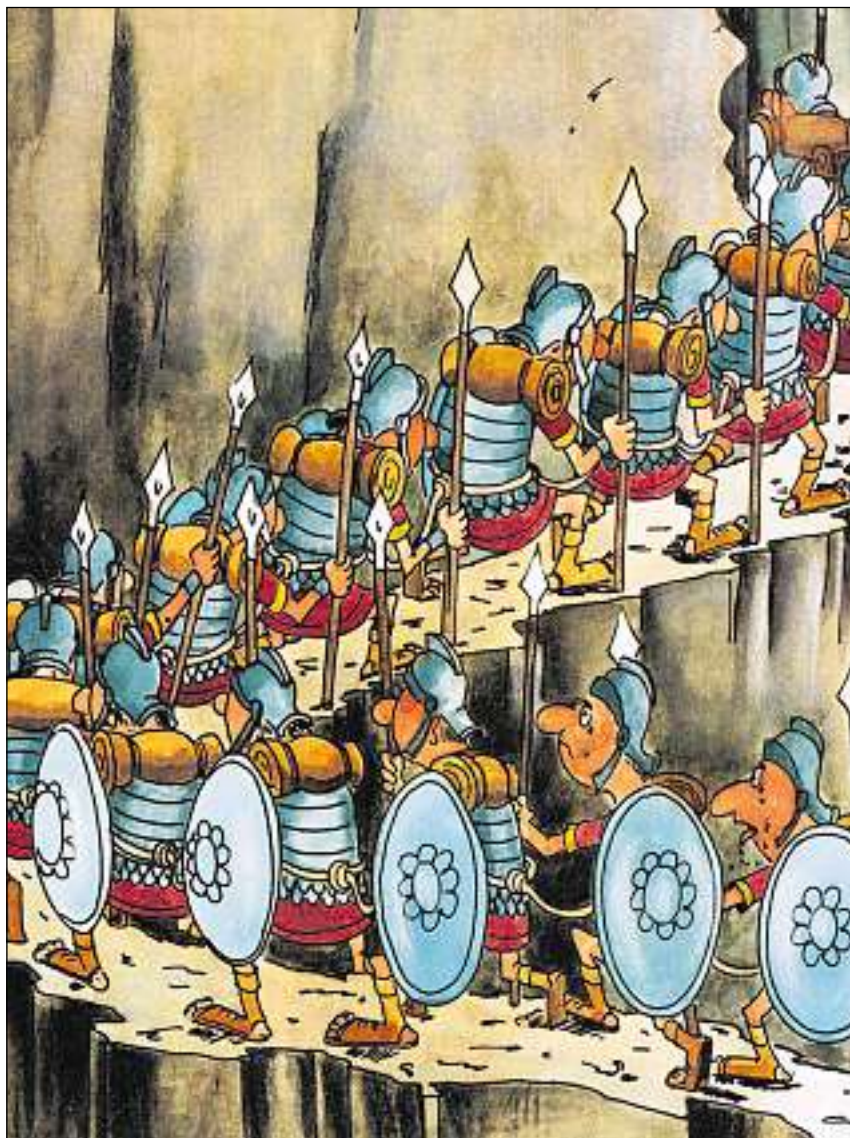
Ina tscherna da las ovras: Ina sesiun egl uffiern. Poesia en prosa (1978)/Fils siarp (1980)/Umens, Platana, Osho (1990)/Istorgia dals Rumantschs, comic en dus toms (tom 1: 1987, tom 2: 1990)

Il disegnader

Peter Haas è naschi ils 3 da december 1933 a Domat en il Grischun. El ha frequentà la scola chantunala a Cuira ed ha absolvì ina scolaziun da laborant en las Ovras da Domat. Gia sco uffant disegnavo Peter Haas fitg blier. Els onns ch'el è stà tar las Ovras da Domat ha el gi emprims success sco caricaturist tar il «Nebelspalter», tar la «Schweizer Illustrierte» ed en autras publicaziuns. En la vegliadetgna da 40 onns ha el cumenzà a lavurar sin agen quint sco caricaturist e sco graficher ed ha avert a Domat ses atelier ch'exista anc oz. Ultra da caricaturas ha el realisà, sin incarica, ils emprims films da disegns animads sco il «Salep a la furmicla» ubain «Invasion vom Planeten Kar» e differents films da disegns animads da reclama. Per intgins films ha Haas survegnì premis als festivals da films dad Annecy e da Soluturn. Peter Haas è maridà cun Rosa Haas-Chresta ed è il bab da dus uffants. El viva a Domat.

Tom 1: Giger, Felix; Haas, Peter: Istorgia dals Rumantschs Sgartin e Fermentin en il pajais da Tuginu, Arusa & Eluku. Cuira: Lia Rumantscha, 1987.

Tom 2: Giger, Felix; Haas, Peter: Istorgia dals Rumantschs: Sgartin & Fermentin ed ils cots da Mercur Cuira: Lia Rumantscha, 1990.

Ils dus toms da comic collian fatgs e figuras istoricas da la ritga istorgia rumantscha cun ina brava purziun ficziun.

MAD

Biblioteca chantunala dal Grischun,
Karlhofplatz, CH-7001 Cuira;
www.kantonsbibliothek.gr.ch;
dals 15 da zerclader fin ils 15 d'avust 2012;
uras d'avertura:
gli.–ve. 09.00–17.00, so. 09.00–16.00